



SAMEN OP KOERS



**SAMENLEVINGSOPBOUW VLAANDEREN
2009 - 2010**

TERZAKE CAHIER, NOVEMBER 2009 GRONDRECHTEN, OOK VOOR MENSEN ZONDER WETTIG VERBLIJF

Met het TerZake Cahier van november 2009 speelde Samenlevingsopbouw Vlaanderen in op een brandend actueel thema: de situatie van mensen zonder wettig verblijf.

Irreguliere migratie staat momenteel hoog op de Europese politieke agenda. België vormt daar geen uitzondering op. Steeds meer groepen in de samenleving komen op voor de rechten van mensen zonder wettig verblijf. Niet enkel als protest tegen de restrictieve verblijfwetgeving, maar ook vanuit een mensenrechtenperspectief: elk mens moet van een aantal grondrechten kunnen genieten.

TerZake ging kijken om welke grondrechten het gaat en hoe deze voor mensen zonder wettig verblijf in de praktijk gebracht worden.

Opiniestuk in De Standaard

Door het barre winterweer eind 2009 werd dit cahier wel heel erg actueel. Daarom pleitte Samenlevingsopbouw Vlaanderen er in een opiniestuk voor dat de overheid instaat voor de grondrechten van mensen zonder wettig verblijf. Niet alleen omdat het juridisch moet, maar ook omdat het een vorm van goed bestuur is. Het opiniestuk verscheen op 16 december 2009 in de krant De Standaard.

WWW.SAMENLEVINGSOPBOUW.BE

De portaalsite geeft informatie over de sector en over de activiteiten en initiatieven van de acht regionale instituten en van Samenlevingsopbouw Vlaanderen. De website van Samenlevingsopbouw Vlaanderen stelt de werking en het aanbod van het ondersteuningsinstituut voor. Beide sites vullen elkaar aan.

INHOUDSTAFEL

Samenlevingsopbouw Vlaanderen in beeld	4
Samen werken aan grondrechten en leefbaarheid	7
VIVAS, netwerk van sociale huurders	10
Inzetten op gelijke onderwijskansen	12
Referentiekader Samenlevingsopbouw De identiteit van de sector	14
Een leertraject stelt medewerkers gerust	15
Vinger aan de pols	16
Samenlevingsopbouw in Europa	17

ONZE STRUCTUUR

Samenlevingsopbouw Vlaanderen ondersteunt zowel de gesubsidieerde sector als initiatieven die werken in het perspectief van samenlevingsopbouw.

De samenwerking tussen het ondersteuningsinstituut en de regionale instituten krijgt vorm in permanente en tijdelijke overleggroepen, onder andere over communicatie, vorming, concrete thema's.

De belangenbehartiging van de sector is een opdracht van de Federatie Samenlevingsopbouw (FESO).

SAMENLEVINGSOPBOUW VLAANDEREN IN BEELD



2009 ligt achter ons.

Het was een jaar waarin de gevolgen van de economische crisis zich almaar harder lieten voelen, het jaar waarin almaar meer mensen het moeilijker kregen om rond te komen. Nieuwe vormen van achterstelling en uitsluiting staken de kop op waardoor nieuwe groepen van mensen terecht kwamen in een situatie van maatschappelijke kwetsbaarheid. De financiële druk op gezinnen nam toe. Meer en meer mensen dreigden hun job te verliezen en moesten met een uitkering rondkomen. Een uitkering die vaak niet volstond om in hun basisbehoeftes te voorzien.

Kortom een jaar waarin het er voor mensen, die kampen met achterstelling en uitsluiting niet gemakkelijker op geworden is, wel integendeel. Het zijn de maatschappelijk kwetsbare groepen die de gevolgen van de crisis het meest voelen. Zij betalen de zwaarste prijs.

Bovendien ziet het er niet naar uit dat 2010 beter zal worden. België is anno 2010 dan wel een welvarende democratie waar in principe ieders recht op een menswaardig bestaan gegarandeerd is, de realiteit is vaak anders.

Onder zulke omstandigheden is het cruciaal om rechtstreeks met maatschappelijk kwetsbare groepen te werken en samen met hen tot structurele veranderingen te komen, die leiden tot een verbetering van de levenskwaliteit en het samenleven. Daarom kan het belang van de sector Samenlevingsopbouw niet overschat worden.

SAMEN WERKEN BINNEN EEN MEERJARENPLAN

Voor de sector Samenlevingsopbouw was 2009 het eerste jaar van het Meerjarenplan 2009–2015. Bij de opmaak van het meerjarenplan is met grote zorg geijverd voor meer samenwerking in de sector. Op die manier kunnen we het beste resultaat behalen voor mensen in een maatschappelijk kwetsbare positie. In het meerjarenplan van de sector Samenlevingsopbouw onderscheiden we twee grote sporen. Ten eerste werken we, samen met groepen die met maatschappelijke achterstelling en uitsluiting kampen, aan de realisatie van hun grondrechten. Daarnaast werken we aan leefbaarheid in aandachtsgebieden.

Maar niet alleen binnen de eigen sector wordt gestreefd naar samenwerking en complementariteit. Ook de samenwerking met de armoedeverenigingen en de sector van het Algemeen Welzijnswerk werd geconcretiseerd. We zijn ervan overtuigd dat we meer resultaten boeken als we de verschillende werkingen beter op elkaar afstemmen.

SAMEN WERKEN AAN GRONDRECHTEN

Binnen de sector Samenlevingsopbouw zijn sinds 2009 twee samenwerkingsverbanden actief:

- Samenwerkingsverband Wonen
- Samenwerkingsverband Maatschappelijke Dienstverlening

Door de krachten te bundelen in thematische samenwerking vergroot de invloed van de sector op het beleid. Deze beleidsbeïnvloeding neemt verschillende vormen aan. Soms gebeurt de standpuntbepaling en het beleidswerk gezamenlijk. Op andere momenten valt de keuze op het onderschrijven van de standpunten van één of meerdere instituten voor Samenlevingsopbouw. Naast de beleidsbeïnvloeding werken we aan de vernieuwing en de verrijking van de praktijk. Dit gebeurt door afstemming en gezamenlijke praktijk- en expertisewerking.

We beperken de samenwerking uiteraard niet tot deze actoren. De sector Samenlevingsopbouw werkt niet op een eiland, maar zoekt steun en oplossingen bij andere actoren zoals de overheid, sociale organisaties en de publieke opinie.

Alleen een ruime, sociale mobilisatie kan een draagvlak scheppen dat de sociale ongelijkheid wegwerkt en de leefbaarheid vergroot. Dit is meteen een opstap naar participatie.

Participatie is voor ons geen vrijblijvende slogan. Het betekent dat ook maatschappelijk kwetsbare groepen aanwezig zijn op de verschillende fora waar de samenleving vorm krijgt. Deze groepen moeten erkend worden als betekenisvolle actoren. Ze moeten mee op zoek kunnen gaan naar oplossingen voor de sociale problemen waarmee ze geconfronteerd worden. Zo krijgen ze meer greep op hun leven. Het betekent dat mensen ook echt een inbreng kunnen hebben en dat daar ook echt iets mee gebeurt. Zij moeten een rol kunnen spelen in elke fase van de beleidsvoering

Het Samenwerkingsverband Wonen focust op de realisatie van het recht op wonen voor maatschappelijk kwetsbare groepen met specifieke aandacht voor de woonzekerheid, de betaalbaarheid, de toegankelijkheid en de woonkwaliteit. De werking spitst zich toe op zowel de private woningmarkt als de sociale huisvesting.

Het Samenwerkingsverband Maatschappelijke Dienstverlening maakt werk van de verbetering van het recht op maatschappelijke dienstverlening voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Dit gebeurt door te werken aan een toegankelijk en kwalitatief dienstverleningsaanbod waarin de participatie van maatschappelijk kwetsbare groepen gegarandeerd is.

Samenlevingsopbouw Vlaanderen neemt een trekkersrol op binnen de samenwerkingsverbanden en ondersteunt ze.

DE IDENTITEIT VAN DE SECTOR SAMENLEVINGSOPBOUW

Om zijn rol en opdracht op een goede manier te vervullen heeft de sector Samenlevingsopbouw nood aan een duidelijke identiteit.

Deze identiteit is uitgewerkt in het referentiekader van de sector Samenlevingsopbouw. Het beschrijft de missie en kernopdrachten, het benoemt de doelgroep en gaat in op de werkprincipes en werksoorten die gehanteerd worden om de missie en kernopdrachten te realiseren.

Daarnaast biedt het referentiekader ook een bril om naar de praktijk te kijken. Het is een kader waaraan we onze praktijk toetsen. Realiseren we onze missie en kernopdrachten? Komt ons werk in eerste instantie ten goede aan onze doelgroep? Respecteren we de vooropgestelde werkprincipes?

We startten in 2009 met het opmaken van het referentiekader. De werkzaamheden zullen beëindigd worden in het najaar van 2010. Dan volgt ook een publicatie.

SAMENLEVINGSOPBOUW VLAANDEREN

Samenlevingsopbouw Vlaanderen heeft als ondersteuningsinstituut een specifieke taak binnen de sector Samenlevingsopbouw. Daarbij kan de sector rekenen op de ondersteuning voor:

- het uitwerken of scherper stellen van de missie, maatschappijvisie, denkkader participatie;
- de ontwikkeling van technische kaders zoals een sectoraal registratiesysteem; dit is een evaluatie- en planningsinstrument op het niveau van de sector;
- de afstemming van meerjarenplannen en jaarprogramma's;
- samenwerking en verdieping van de thematische werking: wonen, maatschappelijke dienstverlening, platteland, onderwijs;
- beleidsbeïnvloeding;
- praktijkontwikkeling;
- vorming, training en opleiding.

Kortom, het is de taak van Samenlevingsopbouw Vlaanderen om het buurt- en opbouwwerk op een kwalitatieve manier te ondersteunen en te versterken. Samenlevingsopbouw Vlaanderen wil bovendien de motor zijn voor innovatie en samenwerking in de sector.

DE UITDAGINGEN VOOR 2010

De uitdagingen voor de volgende jaren zijn legio.

Er is nog steeds achterstelling en uitsluiting in Vlaanderen en Brussel. Bovendien dwingen de sociaal-economische ontwikkelingen ons zeer alert te blijven voor nieuwe uitsluitingsmechanismen die de kop opsteken en nieuwe groepen van mensen die te maken krijgen met achterstelling en uitsluiting.

Om onze rol en opdracht op een goede manier te kunnen waarmaken, moeten we als sector blijven investeren in expertiseontwikkeling en deskundigheidsbevordering, zonder te verzanden in navelstaarderij.

De complexiteit van de problemen waar maatschappelijk kwetsbare groepen mee kampen is niet gering. Door kwalitatief te werken, door samenwerking te zoeken en door permanent een appèl te doen op ieders verantwoordelijkheid moeten we er in slagen om een verschil te maken.

En dat zullen we doen, ook in 2010.

Chris Truyens
directeur Samenlevingsopbouw Vlaanderen

SAMEN WERKEN AAN GRONDRECHTEN EN LEEFBAARHEID

Binnen de sector Samenlevingsopbouw zijn sinds 2009 twee samenwerkingsverbanden actief: 'Wonen' en 'Maatschappelijke dienstverlening'.

Door de krachten te bundelen in thematische samenwerking vergroot de invloed van de sector op het beleid. Deze beleidsbeïnvloeding neemt verschillende vormen aan. Soms gebeurt de standpuntbepaling en het beleidswerk gezamenlijk. Op andere momenten valt de keuze op het onderschrijven van de standpunten van één of meerdere instituten voor Samenlevingsopbouw. Naast de beleidsbeïnvloeding werkt de sector aan de vernieuwing en de verrijking van de praktijk. Dit gebeurt door afstemming en gezamenlijke praktijk- en expertiseontwikkeling.

Het Samenwerkingsverband Wonen focust op het realiseren van het recht op wonen voor maatschappelijk

kwetsbare groepen met specifieke aandacht voor de woonzekerheid, de betaalbaarheid, de toegankelijkheid en de woonkwaliteit. De werking spitst zich toe op zowel de private woningmarkt als de sociale huisvesting.

Het Samenwerkingsverband Maatschappelijke Dienstverlening maakt werk van het verbeteren van het recht op maatschappelijke dienstverlening voor maatschappelijk kwetsbare groepen. En dit door te werken aan een toegankelijk en kwalitatief dienstverleningsaanbod waarin de participatie van maatschappelijk kwetsbare groepen gegarandeerd is.

Samenlevingsopbouw Vlaanderen neemt een trekkersrol op binnen de samenwerkingsverbanden en ondersteunt ze.

PRAKTIJKONDERZOEK 'MAATSCHAPPELIJKE DIENSTVERLENING'

In de praktijk van de sector Samenlevingsopbouw komt het thema 'maatschappelijke dienstverlening' steeds vaker aan bod. Het onderzoek brengt de praktijk hierover, de precieze invulling van de term 'maatschappelijke dienstverlening' in deze praktijken en de specifieke opdracht van de sector op dit vlak in beeld.

Binnen de sector zijn er tien opbouwprojecten die op de eerste plaats ijveren voor een toegankelijke en kwalitatieve maatschappelijke dienstverlening. Daarnaast zijn er heel wat andere praktijken die door de regionale instituten aan dit thema worden verbonden. Toch zijn er slechts twee regionale instituten die een programmaspoor 'maatschappelijke dienstverlening' in hun huidige meerjarenplanning hebben opgenomen.

Het begrip 'maatschappelijke dienstverlening' wordt vaak verschillend ingevuld. Van de tien opbouwprojecten die ijveren voor een toegankelijke en kwalitatieve maatschappelijke dienstverlening, richten vier projecten zich specifiek op de dienstverlening van het OCMW. De overige zes projecten maken geen onderscheid tussen het OCMW en andere actoren. Een belangrijke vaststelling is wel dat maatschappelijke dienstverlening vaak gezien wordt als een belangrijke voorwaarde om toegang te krijgen tot andere grondrechten.

Het praktijkonderzoek toont twee inhoudelijke sporen waaraan deze projecten werken. Enerzijds maken ze de maatschappelijke dienstverlening meer toegankelijk voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Anderzijds verhogen ze de participatie van de doelgroep bij de ontwikkeling van het aanbod en het beleid. Deze inhoudelijke sporen passen duidelijk binnen de missie en kernopdrachten van de sector Samenlevingsopbouw.

Het onderzoek bevat ook een verkenning van het thema 'maatschappelijke dienstverlening' bij organisaties buiten de sector die ook werken met maatschappelijk kwetsbare groepen. Zoals het Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, het Vlaams Minderhedencentrum, het ACW, de Gezinsbond en het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen.

Op basis van dit praktijkoverzicht bekijkt het samenwerkingsverband in 2010 welke opdrachten en mogelijkheden er op vlak van het thema 'maatschappelijke dienstverlening' liggen voor de sector Samenlevingsopbouw. Op die manier krijgt de sector een duidelijk beeld van de rol die hij op dit vlak verder kan spelen.

TERZAKE CAHIER,

MAART 2009

Het TerZake Cahier van maart 2009 is gewijd aan het thema maatschappelijke dienstverlening. Het Cahier focust op goede praktijk en beleid om diensten en voorzieningen toegankelijker te maken voor maatschappelijk kwetsbare groepen. Buurt- en opbouwwerkers zijn spilfiguren in de vernieuwing en lokale besturen zijn onmisbare partners.



VISIE OP 'BEWONERSPARTICIPATIE IN DE SOCIALE HUISVESTING'

Als het over bewonersparticipatie in de sociale huisvesting gaat, is er al een hele weg afgelegd. Zo staat 'bewonersparticipatie' ondertussen ingeschreven in de Vlaamse Wooncode en in het kaderbesluit Sociale Huur. Maar als we op de ingeslagen weg willen verder gaan, is er meer omkadering nodig. Het moet duidelijk worden wat bewoners minimaal mogen verwachten van de sociale huisvestingsmaatschappij op vlak van informatiedoorstroming, betrokkenheid en participatie.

Om een antwoord op deze vragen te krijgen wees het kabinet Wonen het onderzoek 'Bewonersparticipatie in de sociale huisvesting' toe aan het Steunpunt Ruimte en Wonen. Het Steunpunt heeft het studiebureau SUM-Research de opdracht gegeven om een praktisch handboek te ontwikkelen waarmee sociale huisvestingsmaatschappijen bewonersparticipatie kunnen organiseren.

Omdat de stem van de sociale huurder in dit verhaal niet mocht ontbreken, werd Samenlevingsopbouw aangesproken. Het samenwerkingsverband Wonen werkte een visie op bewonersparticipatie in de sociale huisvesting uit. De visietekst werd midden 2009 aan de onderzoekers van SUM-Research bezorgd en heeft een positieve invloed gehad op de onderzoeksresultaten.

In de visietekst zijn vooral de inhoud en de vorm van bewonersparticipatie goed uitgewerkt. De beleidsmatige vertaling van dit alles wordt momenteel verder op punt gezet. In de loop van 2010 wordt deze visie aan een breed publiek voorgesteld. De tekst wordt de basis voor het verdere beleidswerk van het samenwerkingsverband Wonen.



HET PLATTELAND IS DE STAD NIET

De sector Samenlevingsopbouw is ook actief op het platteland. Het plattelandsoverleg in de sector gaat op zoek naar hoe Samenlevingsopbouw kan bijdragen aan een kwaliteitsvol leven voor maatschappelijk kwetsbare groepen op het platteland. Landelijke regio's hebben specifieke kenmerken die een eigen aanpak noodzakelijk maken. Om de leefbaarheid van buurten en de realisatie van grondrechten te waarborgen, moet de aanpak aangepast zijn aan de plattelandscontext.

In de deelnemende instituten aan het overleg is verwante praktijkervaring voorhanden, bijvoorbeeld over de methodiek DORPinZICHT. Deze methodiek voor bewonersparticipatie bij dorpsontwikkeling werd de voorbije jaren in ongeveer 30 dorpen in Oost- en West-Vlaanderen toegepast. In 2010 krijgt de sector middelen van de Vlaamse overheid om te bekijken hoe een netwerk van aanspreek- en begeleidingspunten in alle Vlaamse provincies eruit kan zien.

Verder spitsen de werkzaamheden van het overleg zich toe op een verkenning over armoede op het platteland, en op het uitklaren van een visie op plattelandsontwikkeling. Welke plattelandsontwikkeling is wenselijk om achterstelling en uitsluiting te bestrijden? En welke rol neemt de sector Samenlevingsopbouw daarin op?

VIVAS, NETWERK VAN SOCIALE HUURDERS



Samenlevingsopbouw Vlaanderen ondersteunt de werking van VIVAS, de Vereniging Inwoners VAN Sociale woningen. VIVAS is een Vlaams netwerk van en voor sociale huurders. Het is een samenwerkingsverband van georganiseerde lokale bewonersgroepen en actieve bewoners in de sociale huisvesting.

De afgelopen jaren is het aantal aangesloten bewonersgroepen bij VIVAS fors gestegen. De afgevaardigden in de stuurgroep zijn samen actief in 23 sociale huisvestingsmaatschappijen gespreid over 14 Vlaamse steden en gemeenten. Daarmee bestrijkt VIVAS ongeveer 45 procent van de sociale huisvestingsmarkt.

VIVAS verdedigt de gemeenschappelijke belangen van sociale huurders, bevordert de contacten tussen bewonersgroepen, wisselt informatie uit, geeft vorming aan sociale huurders, formuleert beleidsstandpunten en bezorgt die aan het beleid.

In de werking staan vier actiepunten centraal: betaalbare sociale huisvesting, een leefbare woonomgeving, inspraak van sociale huurders in het lokale en Vlaamse woonbeleid, en een betere communicatie tussen huurders en de sociale huisvestingsmaatschappijen.

Sinds 2001 stelt de Vlaamse minister van Wonen jaarlijks middelen ter beschikking aan Samenlevingsopbouw Vlaanderen om de werking van VIVAS verder uit te bouwen. Jaarlijks wordt één thema uitgediept en afgerond met een Bewonerscongres in het najaar. In 2009 was het thema 'Naar een Vlaams kader voor bewonersparticipatie in de sociale huisvesting'. In 2010 staat het thema 'Rationeel energiegebruik in de sociale huisvesting' centraal.

BEWONERSPARTICIPATIE IN DE SOCIALE HUISVESTING

Onderzoek

Bewonersparticipatie staat ingeschreven in de gewijzigde Vlaamse Wooncode en in het nieuw kaderbesluit Sociale Huur. Om deze beleidsintentie te kunnen uitvoeren, dient de wetgeving verder verfijnd te worden. Bovendien moeten er zowel op Vlaams als op lokaal niveau middelen vrijgemaakt worden voor de concrete realisatie van deze voornemens.

Om erkend te worden, moeten huisvestingsmaatschappijen voortaan bewonersparticipatie organiseren. Om hen hierbij te helpen, voerde onderzoeksbureau SUM-Research de studie 'Bewonersparticipatie in de sociale huisvesting' uit. De bedoeling is een praktisch handboek te ontwikkelen; een leidraad voor sociale huisvestingsmaatschappijen bij het organiseren van bewonersparticipatie.

VIVAS werd betrokken bij de verschillende fasen van dit onderzoek en leverde een waardevolle bijdrage.

Bewonerscongres

De finale toetsing van de onderzoeksresultaten gebeurde op het Bewonerscongres in Leuven. Op 21 november 2009 kwamen zo'n 400 sociale huurders uit heel Vlaanderen bijeen. Het thema van deze editie was 'Bewoners aan zet! Naar een Vlaams kader voor bewonersparticipatie in de sociale huisvesting'.

Vormingspakket

'Bewoners aan zet! Bewonersparticipatie in de sociale huisvesting' is ook de titel van het vormingspakket voor bewonersgroepen. Dit pakket werd afgewerkt in 2009 en is vanaf 2010 beschikbaar.



Deskundigheidsbevordering van lokale bewonersgroepen is erg belangrijk. Het vergroot hun slagkracht bij de realisatie van bewonersparticipatie. Het vormingspakket bevat theoretische informatie, maar ook concrete voorbeelden en praktische oefeningen. Het is een belangrijk instrument om nieuwe bewonersgroepen te ondersteunen en bestaande groepen te versterken.

RATIONEEL ENERGIEGEBRUIK IN DE SOCIALE HUISVESTING

Op voorstel van het kabinet Wonen gaat VIVAS in 2010 aan de slag met het thema 'rationeel energiegebruik in de sociale huisvesting'. De aandacht zal vooral gaan naar de verschillende maatregelen die de sociale huurder kan treffen om zijn energiekosten te drukken. Bovendien zal het project de rechten van de sociale huurder op de vrijgemaakte energiemarkt in kaart brengen. Uiteraard zal VIVAS ook de sociale huisvestingsmaatschappijen op hun verantwoordelijkheid blijven wijzen. Het project 'Rationeel energiegebruik in de sociale huisvesting' mondt op 20 november 2010 uit in een Bewonerscongres in Genk.

BELEIDSPARTICIPATIE

Naast de activiteiten rond het jaarthema, geeft VIVAS ook vorm aan de participatie van sociale huurders aan het Vlaams sociaal woonbeleid. Zo is VIVAS sinds 2007 vertegenwoordigd in de Vlaamse Woonraad, die een adviserende rol heeft bij het woonbeleid.

In 2009 voerde VIVAS actie rond de nieuwe huurprijsberekening. Vooral gezinnen met een gemiddeld en met een zeer laag inkomen moesten hierdoor fors bijbetalen. Samen met het Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, het Vlaams Overleg Bewonersbelangen, de Gezinsbond en het ACW werd de 'Knipperlichtennota over sociale huurprijzen' opgesteld. Daarin werd aan de Vlaamse Regering gevraagd de huurprijzevolutie grondig te evalueren en waar nodig bij te sturen. VIVAS presenteerde zijn bevindingen over de huurprijsberekening op een hoorzitting van de Commissie Wonen van het Vlaams Parlement.

Ook in 2010 zal VIVAS de evolutie van de huurprijzen in de sociale huisvesting actief blijven opvolgen. Hierbij worden ook de huurlasten en energiekosten onder de loep genomen.

INZETTEN OP GELIJKE ONDERWIJSKANSEN



Samenlevingsopbouw Vlaanderen is één van de 24 partners die in 2003, in de schoot van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), de engagementsverklaring 'diversiteit als meerwaarde' ondertekenden. De partners willen de dualisering in de maatschappij tegengaan en de sociale cohesie versterken. Ze streven naar een onderwijs zonder discriminatie, uitsluiting, segregatie en racisme. Ze ijveren voor optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen. Om dit engagement te kunnen uitvoeren kreeg Samenlevingsopbouw Vlaanderen een gedetacheerde leerkracht ter beschikking.

Samenlevingsopbouw Vlaanderen ondersteunt het onderwijsopbouwwerk in Vlaanderen en Brussel via vorming, uitwisseling, informatie, beleidswerk en visieontwikkeling.

Onderwijsopbouwwerkers maken werk van het versterken van de participatie van maatschappelijk kwetsbare ouders, kinderen en jongeren aan het onderwijs.

VISIE OP BREDE SCHOOL

De Extended Schools uit het Verenigd Koninkrijk en de Community Schools in de Verenigde Staten zijn twee interessante types van Brede school. Het zijn onderwijsvormen die de kansen van leerlingen op structurele wijze bevorderen. Samenlevingsopbouw Vlaanderen liet er zich door inspireren en zag dat beide modellen een aantal gelijklopende kenmerken vertonen.

Vooreerst werken ze mobiliserend naar de leerlingen, hun families, de lokale gemeenschap en de school zelf.

Zowel het Britse als het Amerikaans model erkennen de centrale rol die scholen altijd al speelden in buurten, steden en gemeenten. Ze zetten een gemeenschappelijk doel voorop in de lokale gemeenschap. Hierdoor ontstaat er een samenwerking die zowel de gezinnen als de buurten sterker maakt. Op die manier kunnen zij op hun beurt hun kinderen en de school versterken.

Beide modellen passen zich aan de lokale context aan en werken samen met lokale organisaties en diensten. Op die manier slaan school, familie en buurt de handen in elkaar om elk kind maximale kansen te geven. Deze aanpak heeft een positief effect op de slaagkansen van de leerlingen. Bovendien verhoogt het de betrokkenheid van de gezinnen en versterkt het de leerkrachten in hun kerntaken.

Actieve samenwerking tussen school, ouders, buurtgemeenschap, lokale voorzieningen op het gebied van leren, gezondheid, opvoeding, veiligheid en samenleven is de hoeksteen. De school wordt niet enkel gezien als een plek voor de kinderen, maar voor het hele gezin.

In 2010 presenteert Samenlevingsopbouw Vlaanderen zijn visietekst over Brede School als middel tot achterstandsbestrijding. Waar kan Samenlevingsopbouw het verschil maken zodat gelijke onderwijskansen een realiteit wordt?



JURIDISERING VAN HET ONDERWIJS, EEN ONVERMIJDELIJKE EVOLUTIE?

EEN STUDIEDAG EN EEN TERZAKE CAHIER

De aandacht voor de juridische relatie tussen scholen en leerlingen neemt toe. Daarbij gaat het steeds vaker over de plichten van leerlingen en hun ouders. Maar wat zijn hun rechten en vrijheden?

Is de juridisering van het onderwijs een onvermijdelijke evolutie? Worden de kwetsbare leerlingen en hun ouders er beter van? Wordt hun positie versterkt dan wel verzwakt?

Dit is de vraag die voorligt op de studiedag die Samenlevingsopbouw Vlaanderen organiseert op 21 september 2010 in Antwerpen. De deelnemers ontvangen een exemplaar van het TerZake Cahier (september 2010) dat aan het thema van de studiedag gewijd is.

E-ZINE ONDERWIJSOPBOUWWERK

De digitale nieuwsbrief verschijnt 11 keer per jaar en informeert de sector en geïnteresseerden over gelijke onderwijskansen. Het E-zine bevat praktische tips en interessante links. Inschrijven kan via info.vlaanderen@samenlevingsopbouw.be

REFERENTIEKADER SAMENLEVINGSOPBOUW



© istockphoto.com

DE IDENTITEIT VAN DE SECTOR

Om zijn rol en opdracht op een goede manier te vervullen, heeft de sector Samenlevingsopbouw nood aan een duidelijke identiteit.

Deze identiteit krijgt vorm in het referentiekader van de sector Samenlevingsopbouw.

Het beschrijft de missie en kernopdrachten, het benoemt de doelgroep en gaat in op de werkprincipes en werksoorten die gehanteerd worden om de missie en kernopdrachten te realiseren.

Daarnaast biedt het referentiekader ook een bril om naar de praktijk te kijken. Het is een kader waaraan de praktijk getoetst wordt. Worden de missie en kernopdrachten ten volle gerealiseerd? Komt het werk in eerste instantie ten goede aan de doelgroep? Worden de vooropgestelde werkprincipes gerespecteerd?

De werkzaamheden rond het opmaken van het referentiekader startten in 2009. De tekst wordt in het najaar 2010 goedgekeurd. Dan volgt ook een publicatie.

EEN LEERTRAJECT STELT MEDEWERKERS GERUST



In 2009 tekende Samenlevingsopbouw Vlaanderen een leertraject uit voor buurt- en opbouwwerkers. In een latere fase komen ook de andere functies in de sector aan bod. Dit leertraject biedt een antwoord op de verschillende leerbehoeften in de sector en maakt deel uit van het leerbeleidsplan 2009-2016.

Uit focusgroepen blijkt dat beginnende werkers vooral behoefte hebben aan algemene kennis over de sector en de thema's. Bovendien vragen ze versterking van algemene vaardigheden zoals werken met groepen, onderhandelen, begeleiden van meervoudig gekwetste mensen. Anciens zijn dan weer op zoek naar verdieping en reflectie. Ze willen nadenken over de invloed van maatschappelijke ontwikkelingen op hun werk. Eén van de deelnemers drukte het zo uit: 'eerst informatie, dan inspiratie'. Professionaliteit wordt gaandeweg ontwikkeld en opgebouwd.

Een leertraject is het samenhangend geheel van kennis, vaardigheden en attitudes die een werker in de Samenlevingsopbouw onder de knie moet hebben. Zo'n leertraject verloopt stapsgewijs. Een werker moet immers niet alles tegelijkertijd kennen en kunnen.

De stof kan gespreid worden in de tijd en de werker kan dit laten aansluiten op de eigen leerbehoeften en op de actualiteit van de praktijk.

Bovendien is een leertraject nooit af. Het wordt steeds bijgestuurd, aangevuld en geactualiseerd. Het is een uitermate dynamisch gegeven dat inspeelt op praktische evoluties en nieuwe inzichten. Ook in 2010 zullen de Partners in Vorming dit traject regelmatig opnieuw bekijken, zodat het functioneel blijft.

De verschillende niveaus in de sector kunnen met het leertraject aan de slag. Voor de Partners in Vorming is het een instrument om over hun werk na te denken. Het geeft aan waar er op het vlak van vorming, training en opleiding bijgestuurd, aangevuld of verdiept moet worden. De begeleiders in de regionale instituten gebruiken het leertraject dan weer in de vormingsgesprekken met hun medewerkers. Maar bovenal stelt het leertraject de werkers gerust. Nieuwelingen zien dat niet alles ineens moet en werkers die al langer in dienst zijn, merken dat ook hun leerbehoeften een plek krijgen.

VINGER AAN DE POLS

Het doen en laten van de sector wordt beïnvloed door ontwikkelingen op maatschappelijk- en beleidsvlak. Deze ontwikkelingen dwingen Samenlevingsopbouw Vlaanderen alert te blijven voor nieuwe mechanismen van uitsluiting die de kop opsteken en nieuwe groepen van mensen die te maken krijgen met achterstelling en uitsluiting.

Samenlevingsopbouw Vlaanderen verkent nieuwe thema's en tendensen in de samenleving. Praktijken binnen en buiten de sector worden in beeld gebracht.

Het thema 'duurzame ontwikkeling' en de rol die Samenlevingsopbouw hierin kan spelen is daar een voorbeeld van. Dit werd bestudeerd aan de hand van opbouwwerkprojecten waarin de vier dimensies van duurzame ontwikkeling aan bod komen: de economische, de ecologische, de sociale en de participatieve dimensie. Uit de analyse blijkt dat Samenlevingsopbouw vooral een meerwaarde kan leveren omwille van de focus op de sociale en participatieve dimensie van duurzame ontwikkeling. Deze bevindingen worden gepubliceerd in het boek 'Een veerkrachtige samenleving. Sociaal werk en duurzame ontwikkeling' dat in september 2010 bij uitgeverij EPO verschijnt.

Op vraag van het plattelandsoverleg in de sector gebeurt er in 2010 een verkenning over nieuwe vormen van armoede, achterstelling en sociale uitsluiting op het platteland. Later komen de thema's 'toegang tot de gezondheidszorg', en 'integrale veiligheid en leefbaarheid' aan bod.

E-ZINE SAMENLEVINGSOPBOUW

Het E-zine Samenlevingsopbouw is de maandelijks digitale nieuwsbrief voor en van de sector. Het E-zine wordt verstuurd naar alle professionals en vrijwilligers in de sector. Geïnteresseerden kunnen zich via de website abonneren.

SAMENLEVINGSOPBOUW IN EUROPA



Samenlevingsopbouw Vlaanderen is al 19 jaar lid van het Combined European Bureau for Social Development (CEBSD). CEBSD verenigt organisaties voor samenlevingsopbouw uit België, Nederland, Zweden, Denemarken, Hongarije, Spanje, Duitsland en Engeland. Samen willen ze 'community development' in Europa sterker maken door te leren van elkaars visie en praktijk. En door op beleidsniveau deel te nemen aan het Social Platform.

In 2009 werden de inhoudelijke lijnen van het samenwerkingsverband scherp gesteld. De vernieuwde structuur moet het voor nieuwkomers makkelijker maken om tot het CEBSD toe te treden. Voorwaarde is wel dat kandidaat-organisaties de gemeenschappelijke uitgangspunten, zoals maatschappelijke betrokkenheid en sociale rechtvaardigheid, kunnen onderschrijven.

Samenlevingsopbouw Vlaanderen vertegenwoordigt het CEBSD in het Social Platform. Dat is het Europees samenwerkingsverband van non-gouvernementele organisaties uit de sociale sector dat de Europese Commissie adviseert.

In 2010 zal Samenlevingsopbouw Vlaanderen instaan voor de vernieuwing van de website van het CEBSD: www.cebsd.org

Samenlevingsopbouw Vlaanderen blijft de sector ook informeren over relevante Europese programma's en initiatieven. En via projecten en ontmoetingsmomenten, op initiatief van CEBSD, krijgen werkers de kans om zich door buitenlandse praktijken te laten inspireren.

TIJDSCHRIFT TERZAKE

TerZake is het gemeenschappelijk tijdschrift van Samenlevingsopbouw Vlaanderen en De Wakkere Burger. Die Keure (Brugge) is de uitgever. TerZake houdt de vinger aan de pols van het lokale beleid en de samenlevingsopbouw. Actief burgerschap is het uitgangspunt: de burger die gebruik maakt van voorzieningen en meewerkt aan lokale beleidsontwikkeling. Het tijdschrift heeft aandacht voor inspraak en participatie, op de eerste plaats voor maatschappelijk kwetsbare groepen. TerZake biedt een mix van achtergrondinformatie, praktijkverhalen, beleidsvisies, tips en trends over diverse lokale beleidsthema's zoals lokaal sociaal beleid, wonen, minderheden, onderwijs, cultuur en arbeid. Een abonnement biedt jaarlijks 4 TerZake Magazines (met elk vier dossiers) en 3 TerZake Cahiers (themanummers).

Abonneren bij: Uitgeverij Die Keure, T 050/47 12 72, info@diekeure.be
Losse nummers van TerZake Cahier zijn te verkrijgen bij Samenlevingsopbouw Vlaanderen



SAMENLEVINGSOPBOUW IN BEELD

De praktijk van de
kust tot Limburg



Een box met twee
Dvd's stelt de sector
Samenlevingsopbouw
in Vlaanderen en
Brussel voor.

De Dvd's brengen de mensen waarmee we werken, de thema's, de werkvormen en werkprincipes, en de kernopdrachten in beeld.

DVD 1 biedt een algemene kennismaking met de sector (ook beschikbaar met Franse ondertiteling)

DVD 2 zoomt in op negen werkingen. Zij illustreren elk op hun manier hoe Samenlevingsopbouw concreet vorm krijgt op het terrein.

Een voorsmaakje? De trailer is te bekijken op www.samenlevingsopbouw.be (Tekst & Beeld)

**Dvd 'Samenlevingsopbouw in beeld',
februari 2009**

Prijs: € 15

Bestellen:

info.vlaanderen@samenlevingsopbouw.be

COLOFON

Samenlevingsopbouw Vlaanderen vzw
Vooruitgangstraat 323/bus 2
1030 Brussel
Tel. 02/201.05.65

www.samenlevingsopbouw.be
info.vlaanderen@samenlevingsopbouw.be

Samenstelling: Geert Schuermans & Bernadette Verreth
Vormgeving: MadeByhanna.com

mei 2010

KANSEN CREËREN, GRONDRECHTEN GARANDEREN

België is een welvarende democratie waar in principe ieders recht op een menswaardig bestaan gegarandeerd is. Maar de realiteit is anders. Door sociale uitsluiting en maatschappelijke achterstelling blijven nog veel mensen verstoken van hun grondrechten. Hun stem wordt niet gehoord.

De sector Samenlevingsopbouw organiseert die maatschappelijk achtergestelde groepen. Samen met hen pakken buurtwerkers en opbouwwerkers gemeenschappelijke problemen aan die te maken hebben met grondrechten of met de leefbaarheid in hun buurt, stad, dorp of streek. Voorbeelden van grondrechten waaraan gewerkt wordt, zijn het recht op een behoorlijke huisvesting en het recht op maatschappelijke dienstverlening. De focus ligt op de verbetering van de kwaliteit van het leven en het samenleven.

Samenlevingsopbouw werkt aan een beleid dat afgestemd is op de noden en behoeften van maatschappelijk achtergestelde groepen.



Vlaanderen